

Runolaulu

□

Sisällys

- [1 Yleistä](#)
 - [1.1 Taustaa](#)
 - [1.2 Runonlaulu, runonlaulajat, virret](#)
- [2 Runomitta \(kalevalamitta\)](#)
 - [2.1 Perussäännöt](#)
 - [2.2 Runomitta lyhyesti](#)
 - [2.3 Trokeemankeli](#)
- [3 Laulaminen](#)
 - [3.1 Miten lauletaan](#)
 - [3.2 Sävel](#)
 - [3.3 Säerytmejä](#)
 - [3.3.1 Vaihtelevajakoinen](#)
 - [3.3.2 Viisi-iskuinen, tasajakoinen](#)
 - [3.3.3 Neli-iskuinen, tasajakoinen](#)
 - [3.4 Musiikkinäytteitä](#)
 - [3.5 Laulutavat](#)
 - [3.5.1 Yksinään](#)
 - [3.5.2 Vuorolaulu](#)
 - [3.5.3 Esilaulaen joukolle](#)
 - [3.5.4 Yhteislaulu](#)
 - [3.5.5 Kilpalaulanta](#)
- [4 Loitsuaminen](#)
- [5 Itkuvirsi](#)
- [6 Virsiä ja laulajia](#)
- [7 Virsiä jotka voisi osata yleissivistyksensä](#)
- [8 Kirjallisuus](#)
- [9 Kantele](#)
- [10 Sanasto](#)
- [11 Runonlaulajat](#)
- [12 Yleistä](#)
- [13 Aiheeseen liittyviä sivuja](#)
- [14 Tausta](#)
- [15 Virsiä](#)
 - [15.1 Myyttivirret](#)
 - [15.2 Kertovat virret \(epiikka\)](#)
 - [15.3 Tunnelmavirret \(lyriikka\)](#)
 - [15.4 Häävirret](#)
 - [15.5 Työlaulut, leikit, sananlaskut, arvoitukset](#)
 - [15.6 Loitsut](#)
- [16 Runonlaulajia](#)
- [17 Runonkeräjiä](#)

- [18 Kirjaimista](#)
- [19 Suomen kansan vanhat runot](#)
 - [19.1 Merkintöjä](#)
- [20 Kansalaisuuksista ja paikannimistä](#)
- [21 Sanasto](#)
- [22 Nettilinkit](#)
- [23 Lähteet](#)

Yleistä

Tervetuloa runolaulun kiehtovaan ja mukaansatempaavaan maailmaan! Runon ladulle lähtemällä, opettelemalla itse luomaan virsiä ja laulamaan niitä lukemisen sijasta löydät suomalaisia juuriasi ja saat elämäsi aivan uutta ja täyteläistä sisältöä! Tälle sivulle on kerätty perusasioita.

"Synneistähän reätkä tulee, vaan ei näistä runoista"

Taustaa

Runolaulu on tapa siirtää asioita suullisesti, sanallisesti sukupolvilta toisille. Perinne on säilynyt etenkin Itä-Suomessa. Nykypäivänä virsiä lauletaan ja uusia tehdään. Runolaulu ei ole pelkästään vanhan toistamista vaan myös nykyhetken kuvailua. On kuitenkin myös hyvä osata perinteisiä myytti- ja kertovia virsiä tai ainakin ymmärtää niiden muodostamaa suomalaista maailmankuvaa. Katso tarkemmin sivulta [Runolaulun yleistietoa](#).

Runojen rustaamisen puolesta puhuu esimerkiksi [Kalevalaisen runokielen seura](#). Laulajia löytyy myös esimerkiksi jäsenistä, jotka kuuluvat [Rihmastoon](#).

Runonlaulu, runonlaulajat, virret

Aiheista on omat sivunsa:

- [Runolaulun yleistietoa](#): Virret, taustaa ym.
- [Runonlaulajat](#)
- [Runolaulu kirjallisuus ja linkit](#)
- [Suomen kansan vanhat runot](#)

Runomitta (kalevalamitta)

Ohessa on esitetty perussääntöjä runomitasta, joita erityisesti esimerkiksi Kalevalassa on käytetty mutta runsaassa virsiperinteessä on paljon poikkeamia tästä ajan ja paikan mukaan.

Perussäännöt

Katso ja opiskele säännöt KaRuSen kotisivuilta Aulis Rintalan opettamana: [Kalevalamitan perussäännöt](#)

Runomitta lyhyesti

SEURAAVAT OHJEET OVAT KESKEN JA OSITTAIN HARHAANJOHTAVIA! (OPISKELE ENSISIJAISESTI ylläolevasta KaRuSen linkistä) Säännöt oppii lukemalla ne rauhallisesti ja ymmärtämällä ne, sekä tietysti omia kirjoittamalla ja laulamalla vanhoja virsiä.

Avuksi voit tulostaa esimerkiksi paperille [tästä](#) pohjan. Ehkä rustaamista auttaa kun merkitset sormiin aluksi muutaman merkin, ennenkuin opit asiat "hahmottamaan" ilman apukeinoja.

- yksi säe on nelipolvinen eli koostuu yleensä neljästä perättäisestä trokeisesta *runojalasta* ja kahdeksasta tavusta:

tuo-nen / tyt-töi / mus-ta/tuk-ka (nousu-lasku / nousu-lasku / nousu-lasku / nousu-lasku)

- sanojen määrä voi vaihdella yhden ja seitsemän välillä (au-to-ma-ti-soi-tu-nei-ta=1 sana) (kai se on jo sit nyt val-mis= 7 sanaa)
 - vaihtelee luovasti peräkkäisissä säkeissä sanojen määrää ja niiden pituutta.
 - *trokee* tarkoittaa kahta tavua (*/tuo-nen/*), joista ensimmäinen tavu nousee (*/tuo-*) ja toinen laskee (*-nen/*).
 - *tasasäkeessä* sanan tavupaino ja runopaino ovat samat (*/tuo-*). Ensitavu on siis nousussa.
 - *murtosäkeessä* nousu ja lasku voivat olla eri sanoissa (kan-gas / kul-tai-nen ku/mi-si). Ensitavu voi siis olla laskussa (*ku/*).
 - lyhyt tavu on vokaali (*o-te*) tai tässä järjestyksessä: konsonantti + vokaali (*ko-va*) (vokaalit: a e i o u y ä ö)
 - pitkiä tavuja ovat kaikki muut kuin em. lyhyet tavut. Pitkiä myös vokaali + vokaali (*aa-mu*) ja vokaali+konsonantti (*al-mu*)
-
- huomaa että säännöissä huomio keskittyy vain sanan ensimmäiseen tavuun ja siihen onko se lyhyt- vai pitkä tavu.
 - **pääsääntö: nousussa olevan ensitavun on oltava pitkä**
 - **Pitkiä tavuja ovat kolme tai enemmän kirjaimia, vokaali+vokaali, vokaali + konsonantti**
 - astui/tyttö/*tun*-nel/masta säkeessä nousussa oleva *tun* on pitkä tavu (kolme kirjainta)
 - astui/tyttö/*ai*-tas/tasi säkeessä nousussa oleva *ai* on pitkä tavu, koska se koostuu vokaali+vokaali.
 - astui/tyttö/*ar*-kus/tasi säkeessä nousussa oleva *ar* on pitkä tavu, koska se koostuu vokaali+konsonantti
 - astui/tyttö/*ta*-los/tasi säkeessä nousussa oleva *ta* on lyhyt tavu, koska se koostuu konsonantti+vokaali ja näinollen EI ole säännön mukainen.
 - **pääsääntö: laskussa olevan ensitavun on oltava lyhyt**
 - **Lyhyitä tavuja ovat yksitavuiset sanat ja konsonantti+vokaali**
 - *e/ro*
 - aitas/sa *saa*/pohdis/kella säkeessä laskussa oleva *saa* hyväksytään koska se on yksitavuinen sana.
 - aitas/sa *on*/nistui/siko säkeessä ole *on* on pitkä tavu eli vokaali+konsonantti ja näinollen EI ole säännön mukainen.

/vok+kons kons+vok/

- pääsääntö koskee vain ensitavuja (*/nen*) ja selvien yhdyssanojen ensitavuja (*mus-ta/tuk-ka*)
 - pääsääntö ei koske ensimmäistä runojalkaa (e-moi ///)
 - säkeen viimeisen runojalan ensitavu voi olla myös lyhyt (*//nen ku/mi-si*)
-
- yksitavuinen sana ei saa olla säkeen lopussa, mutta se voi olla nousussa tai laskussa.
 - nelitavuinen sana ei saa olla tasasäkeen keskellä (*van-ha / lap-pa/lai-nen / uk-ko*)
 - viimeisessä tavussa ei saa olla pitkää vokaalia (*///luontoon*). Muutenkaan niitä ei juuri käytetä.
 - pitemmät sanat pääasiassa säkeen loppuun (*//mustatukka*)

- yhdeksäntavuisuus tyylikeinona sallittu, mutta ei yleisesti. Ensimmäisessä runojalassa. (*sai* auto / turman / valmihiksi)
- yhdyssanojen toisen sanan ensitavu käyttäytyy kuin yksittäisen sanan ensitavu.
- välttä liian usein samoja alkusointuja (*saapui saatana sairastava*)
- kertoo säkeen aihe välillä kuvaillen toisin sanoin
- käytä alkusointuja, kertoa, tasasäkeitä ja murtosäkeitä epäsäännöllisesti
- kulkee --> kulkevi, sataa --> satoa, saunaan --> saunahan
- kerronta imperfektissä
- yksittäin säkein tai säepareittain edeten, suurin kokonaisuuksin. Ei säkeistöjä.
- käytä nykyaikaisia aiheita että vanhoja, mielikuvitusta, myyttejä, huumoria, nykyaikaa, estetiikkaa, kuvailua, luontoa, arkielämäsi ja mitä vain. Vanhat runokirjat ovat täynnä mahtavia suomalaisia sanoja.
- harjoitellessa jaa säe lopusta päin tavuihin.

Trokeemankeli

[Trokeemankelissa](#) voi tarkistaa virsiesi runomittojen oikeellisuutta.

Laulaminen

"Laulan niitä, joita tiijän, joit' ennen isoni laulo. Avoan sanaisen arkun, virsilippahan viritän" (Jyrki Malinen 5.8.1872)

Jos Kalevalaa on koulussa laulamisen sijaan luettu ja lausuttu, kannattaa kokeilla myös laulaa niitä. Muutamien satojen rivien jälkeen huomaa kuinka mieli alkaa rauhoittumaan ja laulu alkaa vaikuttamaan. Muutaman tuhannen laulettuun säkeen jälkeen on oppinut elämässään aivan varmasti uutta, josta ei tule luopumaan. Elämään on yksinkertaisesti tullut uutta sisältöä, ja se on ollut koko ajan lähempänä kuin mikään Halloween kurpitsa.

Miten lauletaan

Runolaulu on siitä mielenkiintoista että sitä ovat ennen lasketelleet kaikki ja sitä voi yhä laulaa kaikki ja mainittakoon nyt erityisesti että myös miehet, joita koulussa 1980-luvulla kiellettiin laulamasta koko loppuelämänsä. Siinä kehittyi nopeasti. Käytössä on ikioma ääni, jonka eri vivahteita, painotuksia, venytyksiä, kiihdytyksiä käytetään kuten normaalistikin puhuessa eri tilanteissa. Laulamiseen ei liity mitään monimutkaista laulun teoriaa - ainoastaan rohkeata laulamista. Ajan saatossa "aivot" muuntuvat niin että uudet säkeet jäävät helposti mieleen, virret ovat myös usein "kertomuksia", joissa seuraavat säkeet muistuvat mieleen edellisistä. Se että laulaa etukäteen kirjoitettuja ja opetettuja virsiä on tärkeää ja perinteiden eteenpäin viemistä, mutta sen lisäksi laulua voi myös kehittää niin että omaksuu runomitan niin hyvin että voi laulaa oikeaoppisella runomitalla omalla synnyinmurteellaan "suoraan" luoden laulaessa samanaikaisesti aivan uutta virttä. Tätä voi myös harjoitella niin että opettelee puhumaan sujuvasti runomitassa.

Virsiä on niin monia toisintoja vuosisatojen varsilta, että runonlaulajan ei kannata harmitella jos luo omia versioitaan myös vanhoista sanojen unohduttua. Ei runolaulu ole mitään tarkkaa atomikelloa vaan jalo osa Elämää ja elämäntapaa.

Yksinkertaisin lienee tasajakoinen "kalevala-sävelmä". Se on vain jäävuoren huippu, suomalainen runolauluperinne on kokonaisuudessaan täydellinen, kaunis ja yllättävä ilman että tarvitsee omaksua Suomeen myöhemmin tullutta eurooppalaista lauluperinnettä. Sinä laulajana tulkitset virttä vaihdellen tunnelman ja tuntemuksiesi mukaan rytmiä kietoen kuulijan mukaasi matkalle. Muistathan että sinä ja kuulija olette yhtä. Sovita virtesi kuulijoiden "tason" mukaan! Virren

tulkintaa ja sen "sisään" pääsyä voi helpottaa silmien sulkeminen, mutta voi olla hyvä pitää silmät kuitenkin vähän raollaan. Lähes kaikki virret ovat hyvin koskettavia, joten kannattaa laulaa vain niitä, jotka tuntuvat hyviltä. Voimakkaampiin virsiin kerkeää siirtyä myöhemminkin, eikä virsien laulamiseen kannata lähteä "näyttämisenhalulla". Jos virsi tuntuu laulutilanteeseen liian voimakkaalta, joudut haltioihin ja siitä tuntuu vaikealta herätä, se kannattaa lopettaa riittävän ajoissa ja jatkaa toisella virrellä sillä kertaa. Tulkinta ja tunnelma syntyy varmasti monesta, mutta eräitä ovat virsien luomat mielikuvat, sanojen ja säkeiden tarkat valinnat aikoinaan, koko virren tunnelma ja aihe, yksinkertainen sävel, toistot, laulajan rauhoittuminen, laulajan siirtyminen "tilaan" jossa ulkopuolinen maailma hiljenee ja ajatukset katoavat, kuulijoiden hiljentyminen ja liittyminen mukaan jne.

Usein kaksi peräkkäistä säettä (esi- ja jälkisäe) kuuluvat "yhteen", jolloin niiden välille voi olla sopivaa luoda toimiva yhteys. Käytä monipuolisesti ääntäsi, sen kaikkia vivahteita. Runolaulu ei tunne kaavoja, se muuntelee!

Sävel

- **Saman sävelen korkeus saa vaihdella** laulamisen aikana ja sitä kautta lauluun tuodaan uusia ulottuvuuksia. Eurooppalaisessa lauluperinteessä tämä on ilmeisesti harvinaisempaa.
- Perinteisesti viisi säveltä, mutta myös vain kolme tai neljä säveltä (nuottia). Uudemmissa virsissä on jopa paljon enemmän säveliä.
- Usein kuulee laulettavan 5 sävelisesti säkeet pareittain laulaen, jolloin ensimmäistä esisäettä laulettaessa koko ajan sävel (ääni) nousee ja viimeiset 2 tavua hiukan alemmaa hitaammin. Tämän jälkeen toinen jälkisäe lauletaan koko ajan sävel (ääni) laskien ja taas viimeiset 2 tavua hitaammin alemmaa.
- Kuuntele esimerkki (tulossa)

Säerytmejä

Vaihtelevajakoinen

- Esityksessä voi vaihdella rytmejä tarpeen ja tuntemusten mukaan. Laulaa iloiten, surullisesti, itkien ja kaikkea niiden väliltä.
- Lauluun tulee vasta "syvyyttä" kun *tasajakaisuus hajoitetaan* ja vaihdellaan jakoisuutta aktiivisesti. Lähdetään virren "sisään".
- Kansantajuisesti musiikkitermistöä tuntemattomalle voisi ehkä kuvailla tätä niin että samaa säettä laulaessaan venyttää sanoja tai laulaa niitä nopeammin ja yhdistelee sanoja toisiinsa "laulunopeudessa" mielivaltaisesti tunteidensa ja tulkintansa mukaan.
- Kuuntele esimerkki (tulossa)

Viisi-iskuinen, tasajakoinen

- Kolme ensimmäistä iskua ovat tasamittaisia (Va-ka van-ha Väi-nä-)
- Tämän jälkeen kaksi viimeisintä tavua (-mői-nen) ovat kumpikin yhden iskun mittaisia. Eli ne "hidastetaan, venytetään"
- Kuuntele esimerkki (tulossa)

Neli-iskuinen, tasajakoinen

- Jokainen isku on tasamittainen (Va-ka van-ha Väi-nä-mői-nen)
- Kuuntele esimerkki (tulossa)

Musiikinäytteitä

- The Kalevala Heritage: Archive Recordings of Ancient Finnish Songs. Tämä CD löytyy mm. monesta kirjastosta ja siitä kuulee miltä laulu kuulostaa eri ihmisten laulamana. Puolen minuutin näytteitä voi kuunnella esimerkiksi:
 - Tästä linkistä www.amazon.com ja valitsemalla kuvan alta Listen to Samples.
 - iTunes Store:ssa, kirjoittamalla hakuruutuun kalevala heritage ja haun jälkeen klikkaamalla kappaleiden nimiä kahdesti.

Laulutavat

Yksinään

Itsekseen omaksi iloksi päivän askareissa ja mietiskelyissä tai muiden iloksi jos säestäjää ei ole tai ei haluta laulaa yhdessä. Runoa laulaessa istuminen ja samalla rauhallinen keinuminen eteenpäin voi helpottaa laulamista. Vanhojen virsien laulamista voi helpottaa myös vanha perinnetupa.

Vuorolaulu

Vanhat kirjat kertovat runonlaulajien laulaneen vierekkäin oikeat kädet toisistaan kiinni pitäen. Keinuen, kuin toisen aina puolelleen vetäen.

- Esilaulaja laulaa säkeen, johon toinen laulaja (säestäjä) yhtyy säkeen viimeisessä runoalassa (tuo-nen / tyt-töi / mus-ta/*TUK-KA*) ja kertaa yksinään koko säkeen. Tällä aikaa esilaulaja valmistelee mielessään seuraavan säkeen ja aloittaa laulamaan uutta säettä samalla kun säestäjä hiukan jättää "soimaan" viimeisen sävelen edellisestä säkeestä.
- Larin Parasken muistelosta 4.7.1889 on kirjattu: "Ennen oltiin aina vuorotellen eeslaulajana, ja jos joku liian kauvan oli eeslaulajanna, niin toiset lauloit:

Mie kun katson kaiken yötä
yhä yhtä laulattaat,
yhä yhtä, aina kahta,
miun ei vuoro milloinkaa.

- Jos käy niin että säestäjä onkin parempi kuin esilaulaja tai esilaulajan runosuoni pettää, säestäjä voi vaatia itselleen pääosaa:

[En tunnek edellä käyvä,]
ennen käymätöin ejillä,
ennen maan matelemata.
Sull' on kengät paikkaisemmat
paikkaisemmat, tallaisemmat.

Johon esilaulaja voi myös vastata: Lähde (SKVR XV 97.)

Koskes tunnek tuhma käyväk,
epätieto [tien osaita,
laulolkomme, soitelkomme,
tekkömme ijän ilolla]
joka työxemme pätövi,
työxemme kelpoaapi.
Kunnek lyömme lyykyämme,
sysäjämme syykyämme?

Esilaulaen joukolle

- Esilaulaja voi laulaa esimerkiksi säkeen kolme ensimmäistä runojalkaa (*TUONEN / TYTTÖI / MUSTA*/tukka), ja muut aloittavat neljännestä runojalasta laulamalla sen loppuun ja tämän jälkeen toistamalla koko säkeen. Tällä aikaa esilaulaja valmistelee mielessään seuraavan säkeen ja aloittaa laulamaan uutta säettä samalla kun muut hiukan jättävät "soimaan" viimeisen sävelen edellisestä säkeestä.
- Jos muut yhtyvät lauluun jo viimeisessä runojalassa, ei esilaulajan kannata juurikaan muunnella sen säveltä, että siihen osataan yhtyä.
- Esilaulajia voi olla myös kaksi, jotka vuorottelevat.
- Neovius kertoo: "Lauletti sill viisii häiss, jott kaikk vieraat, varsinki kuokkamiehet asettuit käs'kättee suuree rinkii; ussei olliit miehet eriksee ja naiset eriksee, välist toaas kumpaistki yhess. Ken käi eeslaulajaksi alott yksinnää niinku: Nyt on ystävät yhessä, toiset lauloit jälest kaksi viimeistä tavvu -hessä ja uuestaa Nyt on ystävät yhessä; eeslaulaja: yhessä, sekä tuttavat tukussa, jne. Eeslaulaja ol' ringi kesess, käänteles ja väänteles kiertäin ruumistaase ylpuolta molloin puoli ja jiskoil käs'varsiaase ilmassa, sekä kierteles ringiss olijoi vastapäin ja löi kopisutti apsattiaase (=kengänkanta) siltaa vaste. Näin lauletti häissä ainakin neljä sutkii (=vuorokautta) perätyksen sunnuntaista tortakkii asti. Eeslaulaja yhä olotti (=johti), siksi kui heä tul'nii väsyneeksi jott ol hiuksetki hiees."

Yhteislaulu

- Kaikki laulavat yhdessä, yksittäiset laulajat voivat värittää laulua rytmi ja melodiapoikkeamin.
- Laulu vaihtelee sen mukaan miten osataan eri säkeitä.

Kilpalaulanta

Useiden laulajien kohdatessa voivat he käydä kilpasilleen, jossa ei välttämättä voittaja selviä. Parempi on se joka laulaa kauimmin, osaa enemmän säkeitä. Arhippa Perttunen kertoo Lönnrotin muistiinpanojen mukaan vuodelta 1902 kilpailun kulkeneen näin:

- Toinen laulajista laulaan jonkun virren
- Toinen vastaa siihen jotenkin yhtä pitkällä virrellä
- Tätä jatketaan vuoroitellen.
- Parempi on se keneltä löytyy pitempään virsiä.
- Jos uni tulee laulajille, kumpikaan ei voita tai kummatkin voittavat.

Kilpalaulannassa aivan upouusia säkeitä samanaikaisesti muodostamaan pystyvä voi näppärästi luoda vaikka päivänpolttavista aiheista kuinka pitkiä virsiä tahansa.

Loitsuaminen

Luetaan "kiivaasti". Varo turhaan loitsuamasta, niissä on todella tehoa! Loitsuja myös voi laulaa.

Itkuvirsi

- virren itkeminen.
- Teoksessa Viimeiset runonlaulajat kuvaillaan seuraavasti: "Puoliksi improvisoiva, joskin perinteellisiä kuvia, vertauksia, huudahduksia ja hellittelysanoja viljelevä itkijä joutui käyttämään noina pitkinä itkun tunteina suunnattomia hengen voimia: jotta sanat hersyilisivät luontevina ja yhtäjaksoisina, jotta myös esitystapa olisi todella surua ilmaiseva, hänen oli

kiihdytettävä itsensä ekstaasiin, intouduttava sanoistaan, eläydyttävä murheeseen."

Virsiä ja laulajia

Kalavale (Kalevala) on vain yksi näkemys, yhteenveto suomalaisesta kansanrunoudesta. Laajemman kuvan saa tutustumalla esimerkiksi laajaan yli 30-osaiseen teossarjaan, jota kutsutaan nimellä Suomen kansan vanhat runot.

- [Suomen kansan vanhat runot](#) linkki RihmastoWikissä.
 - Nettitietokanta: <http://www.finlit.fi/skvr>
- Kanteletar
- Helkavirret
- <http://fi.wikipedia.org/wiki/Luokka:Runonlaulajat>
- <http://www.karuse.info> Kalevalaisen Runokielen Seuran sivulta löytyy paljon uusia runoja.

Virsiä jotka voisi osata yleissivistyksenä

Kirjallisuus

- Anu Kaipainen: Poimisin heliät hiekat. Kertoo runonlaulaja Larin Parasken elämästä.

Kantele

Kantele ei välttämättä sovi runolaulun säestykseen, mutta yksinäiselle laulajalle sen näppäily sopivassa ympäristössä voi syventää virttä, hetkeä ja laulua. Usein kyse on viisikielisestä kanteleesta. Katso aiheesta oma sivu [Kantele](#).

Sanasto

Runolaulu yleensä ja myös tämä sivu vilisee vanhoja sanoja ja termejä, jotka eivät välttämättä aukea heti. Katso sanasto sivulta [Runolaulun yleistietoa](#).

Runonlaulajat

- Viimeiset runonlaulajat, Martti Haavio, WSOY, 1943, 2p 1948
 - Kertoo elämäntarinoita vanhoista tunnetuista runonlaulajista, runojen kerääjistä. Paljon kuvia. Perusteos, josta ymmärtää mikä merkitys runonlaululla on ollut Suomessa ja kuinka se kuihtui lähes olemattomiin.

Yleistä

SIVU ON KESKENERÄINEN JA SAATTAA SISÄLTÄÄ VIRHEITÄ. OLE HYVÄ JA KORJAA TARPEEN MUKAAN JA OSALLISTU.

Aiheeseen liittyviä sivuja

- Runolaulu Laulaminen, runomitta

Tausta

- Runolaulu on saanut vaikutteensa esimerkiksi itämerensuomalaisten kansojen historiasta, viikinkiajoista, samanismista ja viimeisimpänä kristinuskosta. Paljon runonkerääjien tallentamaa runoutta tulee Vienan Karjalasta ja Inkeristä.
- Virsien keräys alkoi 1800-luvulla. Vanhimmat tallennetut runot ovat 1500-luvulta, mutta itse runojen alkuperä on paljon vanhempaa. Säkeitä on tallennettu valtavasti ja myös äänitteitä 1900-luvun alusta ja valokuvia.
- Runolaulu on ollut merkittävä sijansa - tehtiin sitten työtä tai kokoonnuttiin kylälle. Se koostuu aktiivisesta luomisesta ja passiivisesta muistamisesta.
- Aikoinaan taitava laulaja on osannut satoja virsiä ja tuhansia säkeitä ja loitsuja. Arhippa Miihkalin noin 70 virttä ja noin 4500 säettä, Anni Lehtonen 419, Larin Paraskelta maininta on 32 000 säettä, mutta se sisältää toisinnuksia.

Virsiä

Ohessa on listattuna erilaisia virsiä, joita on laulettu vuosisatoja. Virret voidaan jakaa 1) myyttivirsiin, jotka kertovat asioiden synnyistä, 2) kertoviksi eepillisiksi virsiksi sankareineen ja arkielämän ihmisineen sekä tunteineen, 3) tunnelmavirsiksi lyriikkamaisine omien tunteiden ilmaisuina ja 4) häävirsiksi. *Virret eivät ole välttämättä oikeissa kohdissaan*

Myyttivirret

Kertovat asioiden synnyistä

Kertovat virret (epiikka)

Eepikot kertovat näissä virsissä sankareista ja arkielämän ihmisistä heidän tunteineen. Niitä on saatu paljon erityisesti Vienan karjalasta. Usein ovat olleet miesten laulamia.

- Väinämöisen ja Joukahaisen kilpalaulanta
- Väinämöisen polvenhaava
- Maailman synty
- Vellamon neidon onginta
- Venepuun etsintä
- Sampojakso
- Sammon taonta
- Sammon ryöstö
- Kultaneidon taonta
- Purren valitus
- Kaukomielen virsi
- Väinämöisen tuonelassa käynti
- Vipusessa käynti
- Kilpakosinta (Väinämöisen ja Ilmarisen)
- Pellervoisen kylvö
- Laivaretki
- Kanteleen synty hauin leukaluista
- Nimettömät taudit
- Väinämöisen tuomio
- Lemminkäisen virret
- Lemminkäisen kutsumatta jäämisen häihin

- Lemminkäisen välikvaltainen käynti Pohjolassa
- Lemminkäisen surma ja herätys
- Hiiden hirven hiihdäntä
- Iso härkä
- Iso tammi
- Kalevanpojan kosto
- Kullervo-runot (Inkeri)
- Kullervon sisaren turmelu
- Kevytmielinen elämä Saarella
- Kyllikin runo
- Ahdin pakkasretki Tieran kanssa
- Aino runo
- Laulu Marjatatista
- Vienan neitokset

Tunnelmavirret (lyriikka)

Lyriikkamaisine omien tunteiden ilmaisut

Häävirret

Työlaulut, leikit, sananlaskut, arvoitukset

Loitsut

Runonlaulajia

Katso sivulta [Runonlaulajat](#)

Runonkerääjiä

- Elias Lönnrot, Sakari Topelius vanhempi, Daniel Europaeus, A.A. Borenius(-Lähteenkorva), August Ahlqvist, Kaarle Krohn, Adolf Neovius, Vihtori Alava, Volmari Porkka, Samuli Paulaharju, Armas Otto Väisänen.

Kirjaimista

w --> v

Suomen kansan vanhat runot

- SKVR, katso aiheesta sivu [Suomen kansan vanhat runot](#)

Merkintöjä

[] ovat toimittajien täydennyksiä.

Kansalaisuuksista ja paikannimistä

- Marit eli tseremissit

Sanasto

- [Karjalan kielen sanakirja](#)
- [Luovutetun Karjalan murresanasto](#)
- Katso myös sivu [Musiikkitermit](#)

- kahdeksantavuinen
- kalevalainen runous, kalevalamitta, kalevalainen laulu. Tarkoittavat runolaulua ja runomittaa. Lähtökohtana Kalevalan painotus.
- litterointi
- murrelmasäe eli murtosäe
- nelipolvinen
- parallelismi eli kerto
- reähkä
- runotoisinto
- runojalka
- runokorko
- runoniekka
- runosuoni
- runosäe, esimerkiksi hul-lul/la hy/vä he/vo-nen
- sanapaino
- SKVR Suomen kansan vanhat runot
- säestäjä
- säkeenlytys
- trokeesäe eli tasasäe eli normaalitrokee
- virsi. runo
- virsilipas eli laulajan osaamat virret

Seuraavaan on kerätty vanhoja runonlaulajia, joita pidetään mm. etevinä laulajina, loitsuajina, soittajina, tietäjinä, kalastajina ja metsästäjinä. Se että onko vielä "todellisempia" tietäjiä ja laulajia pitäytynyt tarkoituksella runonkerääjiltä piilossa, ei tämä sivu ota kantaa. Löydät mm. [Suomen kansan vanhat runot](#) -teoksesta heidän nimillään virsiä.

Katso myös aiheesta [Wikipediasta](#)

- Ontrei Malinen
 - Vuonninen
- Anni Lehtonen
 - Vuonninen
- Arhippa Perttunen
 - Latvajärvi
 - heimopääällikkö, patriarkka, "runokuningas"
- Miihkali Perttunen
 - Arhippan poika
- Martiska Karjalainen
 - Lonkka
- Teppana Martiskainen
- Miina Huovinen (mies)

- Hietajärvi
- suurtietäjä
- Juhana Kainulainen
 - tietäjä, laulaja
 - paljon metsävirsiä
- Mateli Kuivalatar
 - tietäjä
 - Kanteletar -teoksessa hänen aineistoaan
- Simana Sissonen
 - Mekrijärvi
- Iivana ja Petri Shemeikka
- Iivana Onoila
- Matjoi Plattonen
 - Loimola
 - "Karjalan äiti"
- Oksenja Mäkiselkä
- Nastja Rantsi
- Larin Paraske
- Ontropo Melnikov

Nettilinkit

- [Suomen Kansan Vanhat Runot sähköisessä muodossa](#)
- [Kalevalainen runous ja Kansanrunousarkisto](#)

Lähteet

- Omat ja yhteiset lauluhetket
- Kalevalaisia lauluja, SKS
- Kalevalaisen Runokielen Seura